

AJ-1428
M.A. (Previous) Term End Examination, 2021-22
SANSKRIT (Paper-I) (वैदिक भाषा तथा साहित्य)

Time : 3 hours]

[Maximum Marks : 100

नोट:- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

इकाई-I

1. (क) अधस्तनेषु ऋषि-देवता-छन्द पुरस्परं मन्त्रद्वयं-व्याख्यायेताम् :- 10
- (i) सहवामेन न उषोव्युच्छा दुहितप्रिवः
सह द्युम्नेन बृहता विभावरि रायादेवि दास्वती ।।
- (ii) याति देवः प्रवता, यात्युद्धता, याति शुभ्राभ्यां यजतो हरिभ्याम् ।
आ देवो याति सवितार्परावतोऽप विश्वां दुरिता बाधमानः ।।
- (iii) नाहं तं वेद दभ्यं दभत्स पस्पेदंदृतीरसरं पराकात् ।
न त गृहन्ति स्रवतो गभीरा हता इन्द्रेण पणयः शयध्वे ।।
- (iv) अहं सोममाहनसं विभर्मि अहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम् ।
अहं दधामि द्रविणं हविष्मते सुप्राप्ये यजमानाय सुन्वते ।।
- (ख) सरमा पणि संवाद सूक्तस्य परिचयो देवः । 10

अथवा

इन्द्र देवस्य सामान्य परिचयो देवः ।

इकाई-II

2. अधोलिखितेषु कमपि द्वयं समक्ष्यताम् :- 20
- (i) पुरुष सूक्त वैशिष्ट्यं, (ii) मेधाजननम् माहत्म्यं,
- (iii) स्वराज्ये राज्ञः पुनः स्थापना-सारांशो क्रियताम् । (iv) “राष्ट्र भाषा सूक्तं” सारांश क्रियताम् ।

इकाई-III

3. (क) व्याख्याताम् :- 10
- “ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् ।।
- (ख) शत पथ ब्राह्मण माहात्म्यं स्पष्टयत् । 10

इकाई-IV

4. व्याख्या कार्या :- 20
- (i) इन्द्रियं नित्यं इत्यौदुम्बरायणः-इति स्पष्टयत् ।
- (ii) इतीमानि चत्वारि पदजातानि अनुक्रान्तानि नामा ख्याते चोप सर्ग निपाताश्च ।

अथवा

- (i) षड् भाव विकाराः, (ii) वेदानां निरुक्तस्य स्थानं स्पष्टयत् ।

इकाई-V

5. सूत्रद्वयं व्याख्येयम् :- 20
- (i) द्वे द्वे सवर्णे ह्रस्वदीर्घे, (ii) आद्याः पञ्चाविं शतिस्पर्शा,
- (iii) षोडशादितस्स्वराः, (iv) अःकार आगमविकारिलोपिनाम्,
- (v) नीचैरनुदात्तः ।